

Det nordiska försvarssamarbetet

Ett svenskt perspektiv

Pia Andersson

Abstract

In this thesis I have investigated the reasoning for the development of the Nordic defence cooperation from a Swedish perspective. Since the Cold War Sweden made some really big changes in their defence and security approach. A part in this change is the defence cooperation with the other Nordic countries. I have used two logics of actions, logic of consequences and logic of appropriateness to try to explain why Sweden has invested in the defence cooperation. What I have come up with is that it is possible to explain the Nordic defence cooperation from a Swedish perspective based on both logics of action. Based on logic of consequences you can say that it is more rational for Sweden to focus on the Nordic defence cooperation defence as it will be more efficient, reduce costs, and that there is a better alternative to cooperate with others because it poses a bigger threat to possible enemies. Based on logic of appropriateness you can explain the cooperation because the Nordic countries have a common identity where they share the same values and standards. Countries who identify with each other can more easily to cooperate. And Sweden can more easily achieve the goals they have, like spreading democratic values through cooperation with the Nordic countries.

Nyckelord: nordiskt försvarssamarbete, Norden, identitet, säkerhet, lämplighetslogik, konsekvenslogik, Nordefco, Nordic Battle Group

*Antal ord:*9438

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och problemformulering	2
1.2	Operationalisering	2
1.3	Förkortningar	3
2	Metod och material	4
2.1	Metod	4
2.2	Materialval och avgränsningar	5
2.3	Disposition	6
2.4	Tidigare forskning	6
3	Teori	8
3.1	Teori	8
3.2	Konsekvenslogik	8
3.3	Lämplighetslogik	9
3.4	Teoretiskt ramverk	10
4	Empiri och analys.....	12
4.1	Historisk bakgrund	12
4.2	Sverige och Finlands relation	13
4.2.1	Analys:	14
4.3	Vägen till ett försvarssamarbete?	15
4.3.1	Analys:	16
4.4	Sveriges identitet - svensk, nordisk eller europeisk?	18
4.4.1	Analys:	19
4.5	Det nordiska försvarssamarbetet	20
4.5.1	Ett startskott för nordiskt försvarssamarbete?	20
4.5.2	Stoltenbergrapporten	21
4.5.3	Nordic Battle Group	21
4.5.4	Nordefco	22
4.5.5	Proposition ”Ett användbart försvar”	23
4.5.6	Analys:	23
4.6	Allmänhetens åsikter	25
4.6.1	Analys:	25
4.7	Ett hot från Ryssland?	26

4.7.1	Analys:	27
5	Slutsatser.....	28
5.1	Slutsatser	28
6	Referenser	30

1 Inledning

I ljuset av de händelser som skett i Ukraina våren 2014 har det uppkommit frågor om vilka försvarsförmågor som Sverige besitter, detta på grund av de nedrustningar som skett inom försvaret sedan början på 1990-talet. Anledningen till att Sverige rustat ner är för att det politiska världsläget blev helt annorlunda när Berlinmuren föll och det kalla kriget tog slut. Det fanns inte längre något övergripande hot från stormaktsblocken vilket gjorde att det säkerhetspolitiska läget ändrades. Vilket innebar att Sverige kunde reformera sin utrikes- och säkerhetspolitik. (Petersson 2010:155)

Den neutralitetspolitik som Sverige under lång tid tillämpat var därför inte längre nödvändig. (Dalsjö 2010:61) Detta medförde att Sverige kunde fatta andra politiska beslut än tidigare och man valde att bli medlem i EU, vilket är en av de största förändringarna inom säkerhetspolitiken. (Dalsjö 2012:65) Sverige valde också att bli medlem i Partnerskap För Fred, PFF, som är en organisation under NATO med uppgift att öka samverkan mellan Europas länder för att upprätthålla fred. Sverige har dock inte gått med i NATO eftersom det länge funnits ett motstånd från den svenska befolkningen. (Bjereld & Möller 2010:371) Trots den utveckling som skett och även om Sverige är medlem i EU har det väckt många frågor huruvida Sverige kan försvara sig. (Helin 2014)

Sverige har sedan 2009 deklarerat en solidaritetsförklaring i vilken man lovar solidaritet vid en invasion till de andra länderna inom EU samt de nordiska länderna. Neutraliteten har varit viktig för Sverige under lång tid och präglat landets identitet och den självbild som finns hos många i Sverige, därför är denna utfästelse ett väldigt stort steg och någonting som inte varit möjligt tidigare. (Dalsjö 2010: 61) Det som är överraskande med denna utfästelse är att Sverige lovar solidaritet till de nordiska grannländerna trots att länderna har tillämpat olika försvarspolitiska vägval, såsom NATO och EU.

Det nordiska försvarssamarbete som vi kan se idag började 2007, då den svenska överbefälhavaren och norska försvarschefen skrev en gemensam debattartikel om hur länderna bör samarbeta inom försvarsområdet. Sedan dess har det skett en stor utveckling av ett försvarssamarbete mellan de nordiska länderna. (Britz 2012:257)

1.1 Syfte och problemformulering

Syftet med min uppsats är att försöka hitta en möjlig förklaring till det nordiska försvarssamarbetet ur ett svenskt perspektiv. Jag vill ta reda på vilka orsaker som kan förklara framväxten av detta samarbete och varför Sverige valt att satsa på det just nu. Dels för att detta inte är särskilt uppmärksammat och välkänt och dels för att Sverige under lång tid valt att stå utanför försvarspolitiska samarbeten och hävdade att man vill vara militärt alliansfri. Jag tycker också att det är intressant att undersöka eftersom länderna i Norden har gjort helt olika vägval inom andra försvarssamarbeten. Sverige och Finland är med i EU, Norge och Danmark är med i NATO och Danmark är med i båda. Jag undrar därför vad det är som gör att det för Sveriges del inte räcker med att ha ett nationellt försvar och att vara med i EU.

Det finns mycket forskning generellt om säkerhets- och försvarspolitik men inte så mycket fördjupat inom detta ämne, om nordiskt försvarssamarbete, och därför anser jag att det är intressant att undersöka och vill försöka skapa komplement till rådande forskning.

Detta ämne är inomvetenskapligt relevant eftersom jag använt mig av kumulativitet genom det som finns forskat om hittills och utomvetenskapligt relevant då det svenska försvarets förmåga är en högst aktuell fråga och det nordiska försvarssamarbetet inte har blivit undersökt i en vid bemärkelse, vilket gör att det är intressant att undersöka vad det innebär för Sveriges del och varför det har tillkommit.

Utifrån mitt syfte så har jag valt följande frågeställning: *Vad kan förklara utvecklingen av det nordiska försvarssamarbetet utifrån ett svenskt perspektiv?*

1.2 Operationalisering

Avsikten med min uppsats är att skriva om det nordiska samarbetet ur ett svenskt perspektiv. Jag kommer dock endast att inkludera länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige i begreppet det nordiska försvarssamarbetet. Detta eftersom länderna har en geografisk närhet som inte Island har, vilket gör att Island inte har en lika självklar roll inom samarbetet. Den nordiska balansen som ofta diskuteras vid förklaring av det nordiska samarbetet syftar till det geografiska läge som Skandinavien och Finland har och därmed är inte Island viktig i den

kontexten. De flesta källorna av det källmaterial som jag har använt i min uppsats har inte heller valt att inkludera Island.

1.3 Förkortningar

DS- Departementsserien

EU- Europeiska Unionen

FN- Förenta Nationerna

FB- Försvarsberedningen

FD- Försvarsdepartementet

GSFP (tidigare ESFP)- EU:s Gemensamma säkerhets- och försvarspolitik

NATO- North atlantic treaty organization

Nordefco- Nordic Defence Cooperation

NBG- Nordic battle group

PFF- Partnerskap för fred (NATO)

Prop. – Proposition

Skr. – Skrivelse

Säpo- Säkerhetspolisen

UD- Utrikesdepartementet

VSF-pakten – Försvarspakt om vänskap, säkerhet och bistånd

ÖB- Överbefälhavaren

2 Metod och material

2.1 Metod

Jag har använt mig av en teorianvändande metod, denna metod innebär att det är fallet som är i centrum och de teorier man väljer som ska försöka förklara fallet. Jag vill följaktligen försöka hitta en möjlig förklaring till varför Sverige har valt att satsa på det nordiska försvarssamarbetet och jag vill då applicera etablerade teorier för att försöka förklara mitt fall. En teorianvändande metod är lämplig då det är teorierna som ska föra uppsatsen framåt men som inte ska vara den främsta kärnan i uppsatsen, eftersom det är själva fallet som ska ligga i fokus.(Esaiasson et. al 2012: 41)

Jag vill undersöka vilka orsaker som kan förklara det nordiska försvarssamarbetet ur svensk aspekt och jag kommer att använda mig av en fallstudiemetod för att kunna gå in på djupet och göra en analys av detta för att få fram en helhetsbild (Teorell & Svensson 2007: 82). En fallstudie är därmed passande eftersom det ger möjlighet att undersöka flera olika orsaker för att förklara mitt fall, fallstudie är också en metod som är väl använd vid undersökning av ett fall (Lundquist 1993: 105).

I min uppsats har jag en förklarande ambition vilket innebär att jag vill försöka hitta möjliga förklaringar som kan förklara en utveckling inom detta område sett från ett svenskt perspektiv. För att kunna förklara kommer jag först att behöva beskriva hur försvarssamarbetet har sett ut (Teorell & Svensson 2007: 23). Eftersom min uppsats endast omfattar detta fall kommer jag därmed att göra ett fall som faller inom kategorin betydelsefullt och relevant. (Teorell & Svensson 2007: 151) Den kritik som riktas mot fallstudiemetod är att det ofta inte är generaliserbart (Badersten & Gustavsson 2010:109) Dock anser jag, även om inte mitt fall är generaliserbart att det fyller en funktion då jag bedömer att mitt fall är intressant i sig och det går dessutom att knyta an till en större kontext (Esaiasson et. al 2012:23). Kontexten till detta fall är hur svensk säkerhetspolitik förändrats sedan kalla kriget och inträdet i EU.

Genom att ta upp flera olika orsaker som kan ha påverkat samarbetet tycker jag att jag ökar validiteten eftersom det gör att fler aspekter lyfts fram som kan ha haft påverkan vilket ökar tillförlitligheten att få fram en möjlig förklaring.

2.2 Materialval och avgränsningar

Mitt material består av officiella dokument om nordiska militära insatsgrupper och samarbeten, regeringens propositioner och andra skrivelser, försvarsberedningsrapporter men även debattartiklar från personer som är insatta i ämnet, vetenskapliga artiklar och böcker som har behandlat detta ämne. Anledningen till detta är för att det inte finns så mycket konkreta material, eftersom det är relativt nytt samarbete som inte har tillämpats så mycket i praktiken utan det som finns tillfälligt just nu är mer visionära dokument och rapporter om hur det ska och kan utvecklas.

I mitt källmaterial har jag använt mig av både förstahandsmaterial såsom regeringens skrivelser men även sekundärmaterial som artiklar och böcker. Jag har också valt att inkludera antologier som skrivit om det här ämnet för det är då experter inom just detta område som skrivit om det vilket ökar trovärdigheten. Istället för att använda mig av bara artiklar om försvarspolitik och de visionära dokument som finns.

Eftersom jag vill undersöka samarbetet ur en svensk synvinkel har jag endast valt att inkludera material från den svenska sidan av regeringen och försvarsmakten. Jag hade dock, om det funnits mer tid och utrymme kunnat undersöka hur det skrivits om samarbetet från de andra ländernas försvar och regering för att se vad det är som är utmärkande för de förklaringarna till motiven om samarbetet från ett svenskt perspektiv.

Vid val av material är det viktigt att vara källkritisk, jag anser att genom att välja förstahandsmaterial från exempelvis regeringen så har det hög trovärdighet eftersom det är rapporter som kommer direkt från dem. Vid andrahandskällor är det bra att vara mer källkritisk eftersom författaren till det kan ha ett visst syfte med vad den skrivit. Jag anser att jag granskat det material jag har använt mig av noga för att det ska vara oberoende och icke-tendensiöst. Dessutom finns det en samtidighet i de flesta av mina källor vilket gör att det har hög trovärdighet. (Esaiasson et. al 2012:278-281)

2.3 Disposition

Jag kommer först att presentera och redogöra för vilka teorier som jag valt att använda mig av i uppsatsen. Därefter presenterar jag empiri i olika kapitel som jag sedan analyserar direkt efter. Jag varvar empiri och analys då jag tycker att det blir mer tydligt och läsvänlig. I första delen i empirin kommer jag att göra en kort historisk redogörelse där jag gör några neddykningar om hur det nordiska samarbetet har sett ut sedan Andra Världskriget. Anledningen till att jag har med en historisk redogörelse är för att ge en bakgrundsbild av och skapa en förståelse hur man kan se på det nordiska samarbetet idag och varför Sverige har valt att satsa på det.

Anledningen till att jag valt från denna tidsperiod är för att jag vill begränsa mig från en relativt modern tidsperiod samt att det efter denna händelse innebar en nystart för ländernas försvarspolitik med tanke på föregående period. Jag kommer dock att främst lägga tyngdpunkten på utvecklingen som har skett efter kalla krigets slut, då även detta innebar en stor förändring inom säkerhets- och försvarspolitik för Sveriges del.

2.4 Tidigare forskning

Inom detta område finns det inte särskilt mycket forskning vilket jag tror är för att det samarbete som utvecklas nu är relativt nytt vilket gör att många inte har hunnit forska utförligt om ämnet.

Den forskning som finns inom området har främst fokuserat på att det nordiska försvarssamarbetet kan förklaras utifrån ekonomiska incitament, att länderna har valt att samarbeta eftersom de har ansträngda ekonomier vilket gör att kostnaderna kan delas mellan länderna. Men också att det är på grund av att länderna inte kunnat göra det förut (under kalla kriget) (Forsberg 2013: 1179-1180, Britz 2012:254-259) Samt att Norden förlorade anseende och sin position som föredöme gällande att stå upp för rättigheter för svaga stater. (Musiał 2009)

Det som jag hoppas att kunna bidra med är att se det i ett annat ljus eller hitta andra förklaringar som kan ge förståelser varför just Sverige har valt att satsa på det nordiska försvarssamarbetet.

3 Teori

3.1 Teori

Jag har valt två stycken teorier, två handlingslogiker, som på ett sätt är konkurrerande, dels för att försöka få fram en bra förklaring och dels för att det kan skapa en nyanserad bild genom att se det ur olika teorier. I uppsatsen har jag satt ett teoretiskt ramverk som kan hjälpa till att presentera två möjliga förklaringar till min frågeställning.

Hur beslutsfattare gör sina val inom utrikespolitik beror på vilken världsbild som de har. Under kalla kriget präglades beslutsfattande av realistiska synsätt och aktörer tog främst hänsyn till vilken nytta som besluten skulle ge. Det har dock skett en förändring angående vilka orsaker som beslutsfattare och aktörer tar hänsyn till vilket gjort att många nu tar hänsyn till mänskliga rättigheter och fredsskapande åtgärder vid beslutsfattande. (Demker 2007: 51-52)

En handlingslogik är en logik som en aktör eller en beslutsfattare fattar sina beslut utifrån. Vid beslutsfattande kan aktören eller beslutsfattaren välja att basera sitt beslut utifrån en viss handlingslogik, följ vissa regler eller mönster som den logiken erbjuder. En aktör kan dock använda sig av flera logiker vid ett tillfälle för att fatta ett beslut och man behöver inte alltid fatta beslut utifrån samma handlingslogik. (Brommesson & Friberg Fernros 2012:141)

3.2 Konsekvenslogik

Beslutsfattande utifrån konsekvenslogiken sker på basis av att aktörer väljer de beslut som gynnar dem själva mest och det som ger dem bästa möjliga resultat. Aktörer kommer alltid att sträva efter att fatta det beslut som maximerar nyttan vilket rör val som gäller bara en själv eller vid samarbetsingående. Inom konsekvenslogiken är det vanligt att fatta beslut enligt rational choice- teorin, vilket säger att det är rationellt att välja de beslut som gynnar sig själv mest och att aktörer är egoistiska och därför alltid kommer välja att ta de beslut som främjar

det egna intresset mest. Under kalla kriget var det vanligt att aktörer fattade beslut inom säkerhets - och utrikespolitik enligt rational choice- teorins rationella idéer.(Risse 2000: 3-4)

Konsekvenslogiken har tydliga kopplingar till realismen då båda perspektiv anser att aktörer fattar beslut efter vad som gynnar en själv mest och att alla strävar efter det mest gynnsamma utfallet. Den realistiska teorin säger att i det internationella systemet råder det anarki eftersom det inte finns någon högre bestämmande makt över staterna. Det råder en maktbalans i det internationella systemet och alla stater strävar efter att ta mer plats i det anarkiska systemet vilket gör att alla stater tävlar mot varandra. Stormakterna har en särskild plats i det internationella systemet. Eftersom alla stater ser till sitt egenintresse anser realistiska teoretiker att stater inte kan samarbeta, om det inte är så att den egna staten vinner på det och kan maximera sin egen nytta. (Mingst & Arreguín- Toft 2011:70-71, 75)

Inom konsekvenslogiken finns det vissa frågor som ställs innan för att beslutsfattare ska kunna avgöra hur vida vilket beslut som ska fattas. Dessa frågor är: Vilka är mina alternativ? Vad är mina värderingar? Vilka blir konsekvenserna av de alternativen som mina värderingar representerar? Syftet är då att välja det alternativ som ger staten eller aktören det mest fördelaktiga resultat. (March & Olsen 1989:23)

3.3 Lämplighetslogik

Utifrån lämplighetslogiken handlar aktörer och beslutsfattare med utgångspunkt i vilken identitet de har och vilka sociala normer som de anser är viktiga. Hur en stat eller aktör identifierar sig kommer att vara avgörande för vilka man vill ingå i samarbete med och vilka beslut man kommer att fatta. (March & Olsen 1989: 161) Från början finns det inga identiteter som är givna utan det skapas i en process och genom interaktion tillsammans med andra stater och aktörer. (Risse 2000: 4-5)

Det som skiljer aktörer som styrs av lämplighetslogik från konsekvenslogik är att de försöker gör det som är det rätta snarare är vad som gynnar dem själva (Risse 2000: 4-5).

Normativ rationalitet är viktigt inom lämplighetslogiken, det innebär att beteendet styrs av sociala normer och vad som anses vara förenligt med en identitet som en god människa agerar efter. En aktör definierar sig utifrån sociala idéer och det har påverkan på både kortsiktiga och långsiktiga ageranden. (Risse 2000: 4-5)

Inom konstruktivismen tillämpar aktörer oftast lämplighetslogiken. Detta eftersom man inom konstruktivismen också anser att identitet och normer är det väsentliga. Alexander Wendt har haft stor påverkan på konstruktivismen och på tankesättet inom lämplighetslogiken (Risse 2000: 5) Ett citat av Wendt beskriver tydligt vad konstruktivismen står för är ”anarchy is what states make of it” (Mingst & Arreguín-Toft: 85). Stater skapar själva anarkin och hot och om en aktör eller en stat väljer att se andra som hot är det då som de blir faktiska hot. (Mingst & Arreguín-Toft 2011: 84-85)

Socialisationsprocesser är en viktig del i identitetsskapande, ju längre en aktör har umgåtts med varandra, ju mer påverkas de av varandra och desto lättare att uppleva och känna att man har samma identitet. (Andersson 2001:5)

Inom lämplighetslogiken finns det också frågor som en aktör ställer sig när denna ska fatta ett beslut. De är: Vad är detta för situation? Vem är jag? Hur lämpliga är olika agerande i denna situation? Därefter tas det beslut som är det mest passande. (March & Olsen 1989: 23)

3.4 Teoretiskt ramverk

Jag kommer att använda mig av de här två teorierna för att se om det går att finna en möjlig förklaring till det nordiska försvarssamarbetet ur ett svenskt perspektiv.

Enligt konsekvenslogiken kan en stats egenintresse och strävan efter att fatta beslut som gynnar den egna staten vara essentiellt, jag vill därför undersöka om det kan vara i enlighet med de antagandena som Sveriges satsning på det nordiska förvarssamarbetet kan förklaras. Vad blir det för konsekvenser för Sverige om man väljer att ingå i detta samarbete? Vilka andra alternativ finns det? Delar länderna samma uppfattning? Har länderna samma mål? Den realistiska teorin spelar också in här och jag kommer att undersöka om det finns ambition av att skapa mer makt i det internationella systemet.

Enligt lämplighetslogiken kan identitet vara avgörande för hur en stat väljer att samarbeta med andra stater och jag vill därför undersöka om det kan förhålla sig på det sättet i detta fall. De frågor som tillämpas inom konsekvenslogiken kommer jag att använda mig av som verktyg för att försöka testa om man kan tänkas ha handlat så utifrån ett svenskt perspektiv. De kommer att vara: Vad är det för någon situation som vi (staten Sverige) befinner oss i? Vilken identitet har vi? Delar Sverige likadana normer med de nordiska länderna? Om beslutsfattarna i Sverige har ett syfte att sprida värden som fred och mänskliga rättigheter och

på så sätt uppnå säkerhet, är det viktigt att de andra länderna delar dessa värderingar och normer.

4 Empiri och analys

4.1 Historisk bakgrund

Norden har en gemensam historia som sträcker sig långt tillbaka i tiden och har länge samarbetet ihop. Norden har representerat och stått för goda värden och har haft en bild om sig om att aktivt kämpa för fred och fredsskapande. (Musial 2009: 298)

Efter andra världskriget ville Sverige ha en fortsatt stabilitet och neutralitet i Norden och ville därför bilda ett skandinaviskt förbund tillsammans med Norge och Danmark. Vid denna tidpunkt började dock Sovjetunionen att expandera och bjöd in Finland till en vänskapsunion, VSB, för att skapa allians med sina grannländer. Att tacka nej till detta var inget val utan någonting som var obligatoriskt för Finland. På grund av sitt geografiska läge blev den norska regeringen orolig att ett sådant förslag också skulle kunna komma att bli gällande även för dem och de började undersöka vilka olika säkerhetspolitiska möjligheter som fanns för landet. Först tänkte de gå med i det skandinaviska säkerhetsförbund som Sverige ville ha men istället valde Norge tillsammans med Danmark att gå med i NATO. Sverige som ville fortsätta vara alliansfria (från stormakterna) stod därför utanför någon allians. Syftet var också att på så sätt skydda Finland och upprätthålla en nordisk balans mellan de två stormaktsblocken. (Bring 2008: 17-19)

På grund av de olika vägval som länderna gjorde kunde de inte samarbeta politiskt, men inom andra områden. Exempelvis grundades det nordiska rådet i början av 1950-talet där det skedde kulturutbyten men det bildades också en passunion. Samarbeten har också skett genom internationella organisationer som FN eftersom länderna delar en gemensam syn på mänskliga rättigheter och andra normativa värderingar. Det var till exempel vanligt att länderna röstade likadant vid omröstningar inom FN. (Doeser & Westberg 2012: 20-22) Men det har även funnits mer dolda samarbeten till exempel under kalla kriget när Sverige hade diskussioner och överenskommelser med NATO genom Norge och Danmark (Bring 2008:252).

Den stora förändringen inom försvars- och säkerhetspolitik skedde när det kalla kriget tog slut. Efter det ändrades den hotbild som många länder hade och tillämpade istället ett bredare

säkerhetsperspektiv och inkluderade andra hot såsom klimatförändringar och ekonomiska kriser. (Andrén 2002:51)

Anders Bjurner, som är diplomat och som har arbetat länge på UD, skriver att efter kalla kriget ändrades det politiska landskapet och sättet som politiken skulle genomföras på förändrades fundamentalt. Vidare redogör Bjurner om det nordiska samarbetet som han benämner som en gammal organisation som nu fått nya roller. En viktig del i detta var PFF-samarbetet som innebar att det blev möjligt för de nordiska länderna att åter igen samarbeta inom försvarsområdet och kunna utveckla och förstärka det. Efter det fick det nordiska samarbetet ett nytt ramverk. (Bjurner 2010: 37, 41)

Exempel på hur förändringen har skett sedan dess är skillnaden i regeringens deklARATIONER om Sveriges säkerhet. I regeringens försvarsproposition från 1991 står det att Sverige vill bidra till ett stabilare och mer säkert Norden (Prop. 91/92:102:8). Samtidigt står det att Sverige försvarar endast sig själva och att ingen annan ska försvara Sverige (Prop. 91/92:102:34). Det märks tydligt att det har skett en stor skillnad i denna retorik i en skrivelse från regeringen från 2012, där de skriver att ”Sverige bygger sin säkerhet i samverkan med andra” (Skr. 2012/13:112:5).

I dagens läge skyddar Sverige sig genom att arbeta för fred i andra länder, för att hindra att konflikter sprider sig och för att skydda och upprätthålla de värden som Sverige står för, som mänskliga rättigheter och demokrati. Det är därför som Sverige har skickat trupper till exempelvis Afghanistan. (Ångström 2010:169, 171) Det är också en förklaring till varför Sverige har rustat ner och omstrukturerat sitt försvar, eftersom det i dagens samhälle har krävt andra metoder för att uppnå säkerhet. (Ångström 174-175)

4.2 Sverige och Finlands relation

På grund av det geografiska läge Sverige och Finland har inom Norden, har det inneburit att länderna haft en speciell relation till varandra. Länderna har även tillämpat liknande säkerhetspolitiska beslut, exempel på det är upprätthållandet av neutralitet efter andra världskriget. Skillnaden mellan deras neutralitetspolitik var dock att för Sveriges del var det ett fortsättande av en politik som man använt sig av tidigare medan Finland tillämpade en neutralitetspolicy för att undvika att hamna i problem med Sovjetunionen. (Bjereld & Möller 2010: 373-374) I Sverige har neutraliteten länge varit en del av den svenska identiteten och

många i Sverige identifierar sig med bilden av sig som ett neutralt land, trots att politiker sedan början av 1990-talet aktivt valt att distansera sig från den bilden. (Dalsjö 2010 s. 61) Eftersom neutraliteten har gjort att Sverige lyckats hålla sig undan krig i 200 år kan det förklara varför många ansåg att det var svårt att överge neutralitetspolitiken. I Finland var det inte alls lika problematiskt att överge neutraliteten efter kalla krigets slut eftersom Finland inte har samma historiska anknytning till det som Sverige. (Bring 2008: 238)

Sverige och Finland blev medlemmar i EU samtidigt och båda har valt att vara väldigt aktiva i den gemensamma försvarsorganisationen, GSFP, inom EU. (Bjereld & Möller 2010: 365) Även om Sverige och Finland har en gemensam syn på säkerhet och vilka hot som finns, finns det dock saker som skiljer dem åt. Sverige har en tydligare inriktning mot internationell säkerhet, svensk säkerhet stärks om det finns en säkerhet internationellt, medan Finland har en tydligare nationell säkerhetskaraktär. En annan skillnad är att Finland är mer positivt inställd till USA. Ingen av länderna är heller med i NATO, i Finland argumenterar man för att det skulle kunna göra Ryssland upprörda eftersom de tror att det skulle kunna provocera dem. Medan det i Sverige styrs av normativa argument och för att Sverige inte gillar den kärnvapenspolitik som USA står för. (Bjereld & Möller 2010: 371-373)

Sverige och Finland är också de länder som satsat mest på det nordiska försvarssamarbetet och det tar bland annat sitt uttryck i många av de militära övningar som länderna utför tillsammans och något som försvarsministrarna i båda länder gärna belyser (Engström & Haglund 2014).

4.2.1 Analys:

I linje med konsekvenslogiken går det att göra tolkningen att Sverige och Finlands nära relation inom det nordiska försvarssamarbetet kan förklaras genom att båda länderna uppnår högre nytta genom att arbeta tillsammans eftersom de kan utveckla ett mer effektivt försvar. Då inget av länderna är med i NATO är de utan beskydd från organisationen och vid en eventuell attack utifrån står länderna i viss mån själva, även om EU erbjuder visst skydd. Det gör att det är mer gynnsamt för länderna att samarbeta eftersom de tillsammans utgör ett större hot gentemot tänkbara fiender, vilket gynnar Sverige i ett försvarspolitiskt avseende. Då det finns ett motstånd i Sverige mot NATO är det inte fördelaktigt för regeringen att ansöka till NATO utan ett bättre alternativ är att söka sig till ett regionalt samarbete med ett land som Finland, som delar samma mål och intressen. Enligt den realistiska teorin fungerar

inte samarbeten om parterna inte har samma mål vilket också kan påvisa att ett NATO-medlemskap troligtvis inte skulle vara gynnsamt eller fungera för Sveriges del. Det är därför ett rationellt beslut för beslutsfattarna i Sverige att välja att satsa på ett nära samarbete med Finland.

I linje med det som lämplighetslogiken säger kan man tolka Sverige och Finlands relation på det sätt att de är grannländer som drivit liknande politik och de har då lärt känna varandra och lärt sig att lita på varandra. De påverkas mycket av varandra då de genomgått en socialisationsprocess. Detta gör att de delar normer och värderingar vilket gör att länderna har en liknande identitet och kan förklara varför just Sverige och Finland har ett nära samarbete.

4.3 Vägen till ett försvarssamarbete?

När det var aktuellt för Sverige att ansöka till EU i början av 1990-talet fanns det ett motstånd bland flera partier. Miljöpartiet ville exempelvis att Sverige istället skulle satsa ytterligare på det nordiska samarbetet istället för att bli medlem i EU. Deras förslag var att de nordiska länderna skulle bilda en egen union med gemensam säkerhets- och utrikespolitik men det fick inget gehör då. (Andrén 2002: 141-142)

Det nära samarbete som Norden tidigare haft (exempelvis nordiska rådet, gemensamma voteringar inom FN som nämnt ovan) blev i samband med Sverige och Finlands EU-inträde svårare. Detta eftersom EU tyckte att länderna skulle prioritera samarbete mellan medlemsländerna och att det inte var berättigat att Sverige, Finland och Danmark skulle föra gemensam politik tillsammans med länder som inte var medlemmar i unionen. Detta innebar att den nordiska profilen tonades ner något utåt, men enligt tjänstemän som arbetade med detta fortsatte samarbetet att fortgå efter detta och representanter från länderna hade faktiskt fler möten än innan EU-medlemskapet. (Andersson 2001: 71-72)

Pernille Rieker skriver i en artikel från 2004 i vilken grad som de nordiska länderna har integrerats med EU genom samarbete med unionen. Genom den integration och socialisation som skett med de andra EU-länderna har de nordiska länderna uppnått olika grader socialisation med EU. Sverige är det land som anpassat sig mest till de europeiska normerna och värdena. (Rieker 2004: 384-385)

EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitiska organisation, GSFP, skapades i mitten av 1990-talet men eftersom den skapades långt efter att många länder gått med i unionen, har det gjort att medlemsländerna inte har en likadan syn på säkerhet utan många hade sin egen nationella säkerhetssyn som man värnade om. Dock har man från EU försökt att driva på för att skapa en enhetlig syn på säkerhet och försvar hos medlemsländerna. De skillnader i medlemmarnas säkerhets- och försvarspolicys blev tydliga vid Irakkrisen 2003 där länderna gjorde helt olika val för att stödja eller protestera mot USA:s invasion. (Rieker 2004: 370-371)

Vid bildandet av GSFP var det många som ansåg att det tydliggjordes hur svårt det var för Sverige att få inflytande över beslutsfattandet inom unionen. Detta ansågs som problematiskt och för att Sverige skulle kunna få igenom kriterier gällande mer normativa värderingar, fick man tillsammans med Finland trycka på för att det skulle realiseras. Det hjälpte dock och de så kallade ”Petersbergkriterierna”, som innebar fler humanitära, fredskapande och fredsbevarande insatser skrevs in. Detta innebar att även Danmark som tidigare uppvisat en skepticism gentemot EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik valde att stötta samarbetet. (Rieker 2004: 377) Danmark har dock valt att stå utanför GSFP (Nordefco).

I augusti 2008 skrev Johan Kihl, före detta generallöjtnant chef för Försvarsmakten, tillsammans med några andra en debattartikel om hur Sverige inte längre bidrar till att upprätthålla den Nordiska balansen. Till skillnad från Norge och Finland så satsar Sverige inte alls på försvaret i lika stor utsträckning som dem, och man bidrar inte heller med lika mycket pengar till de gemensamma utgifterna. Dessutom, när Sverige satsar mycket på internationella gemensamma försvarslösningar så drabbas det nationella försvaret och det är inte längre lika hotfullt. Detta gör att Sverige riskerar att avsäga sig det ansvar, som man tidigare haft under många år för att verka som en stabilisator i det nordiska samarbetet (Kihl et. al 2008)

4.3.1 Analys:

Att det redan efter kalla krigets slut fanns en önskan bland svenska partier att återuppta det nordiska samarbetet bland annat inom säkerhetspolitik visar att det är något som under lång tid funnits på agendan som ett val för Sverige. Kritik inom landet mot att Sverige inte satsar tillräckligt på försvaret i jämförelse med de andra nordiska länderna visar att det funnits tryck mot regeringen att öka samarbetet med de nordiska länderna. För beslutsfattarna i Sverige kan

detta ha haft påverka gällande hur de fattat sina beslut, eftersom det borde ligga i deras egenintresse att vara populär på den inrikespolitiska arenan.

Det finns likheter med konsekvenslogiken och Sveriges agerande då det fick bättre konsekvenser för svensk del att samarbeta med andra nordiska länder än att själv försöka driva politik i EU. Rieker tar upp de svårigheter Sverige fick med att driva igenom den politik som man själv gärna ville föra i EU vilket inte var det som man hade väntat sig. Det gjorde att Sverige sökte sig till de andra nordiska länderna för att få genomslag för politiken. De nordiska länderna har efter det valt att samarbeta närmare med varandra eftersom de inte besitter tillräckligt med egen styrka för att driva politik inom EU. Då länderna delar samma mål är det i detta fall det mer rationella ur en svensk synvinkel att söka andra samarbeten, eftersom konsekvenserna av det blir att Sverige kan genomföra den politik som de vill i högre utsträckning, vilket gynnar det svenska egenintresset. Dessutom visade det sig att länderna i EU hade olika syn på försvarspolitik vilket försvårar ett samarbete inom det området, vilket inte är särskilt gynnsamt för Sverige då man måste kompromissa och driva en politik som inte ger bästa resultat för svensk del. Det går även att dra paralleller till det som realismen säger att stater inte kan samarbeta om de inte har samma mål.

Utifrån lämplighetslogiken går det också att finna förklaringar till Sveriges agerande. Då de andra EU-länderna inte delade samma värderingar som Sverige gällande försvarspolitik, utan fick tillsammans med Finland driva igenom Petersbergskriterierna, som även Danmark var positivt till. Det kan tyda på att Sverige snarare strävade efter att göra det som var det rätta beslutet och vad som ansågs vara lämpligt snarare än vad som skulle gynna Sverige. Då Sverige vid den tidpunkten var ny medlem i EU hade det antagligen varit regelrätt att försöka anpassa sig till EU men man valde istället att söka medhåll för den politik som de ansåg var den rätta och goda. Att Sverige är det land som socialiserat sig mest med EU tycks inte vara nog för att ha samma värderingar utan man hade troligtvis fortfarande en tydligare identitet med de nordiska länderna. Det går också att göra kopplingar till den historia som Norden har, som togs upp i första empiriavsnittet. Då Sverige genom åren har sökt sig till de andra nordiska länderna tycks visa att det finns en tydlig gemensam identitet med de andra i Norden. Det faktum att det fanns andra politiska partier som ville skapa en allians med Norden istället för EU i början av 1990-talet tyder också att det finns en känsla av identifikation.

4.4 Sveriges identitet - svensk, nordisk eller europeisk?

När Sverige blev medlem i EU var det många diskussioner om det var förenligt med landets neutralitet. Som nämnts ovan var neutraliteten, på grund av att det hade skyddat landet från att bli indraget i krig, en viktig del i den svenska identiteten. Christie Agius driver tesen att från det att Sverige blev EU-medlem och fram till början av 2000-talet var den svenska identiteten mer mottaglig än tidigare. (Agius 2006: 166) Sverige ville i början att neutralitetspolitiken skulle respekteras för att inte den nationella säkerhetspolitiken skulle bli undanskuffad av EU:s gemensamma politik. (Agius 2006:166) Detta gjorde att Sverige försökte förespråka den svenska mer mjuka säkerhetsprofilen till EU. Ett exempel på detta är ovan nämnda Petersbergskriterierna. (Agius 2006:168)

När det tillkommit fler länder och EU utökats från att endast vara en ekonomisk union till att också inkludera politik och säkerhet försökte man att skapa en gemensam identitet för att binda samman medlemsländerna. Förutom att försöka skapa gemensamma normer och värden fäste de inom EU mycket vikt på att det fanns en gemensam historia med liknande arv och kultur. De delar även en gemensam flagga, nationalsång och så vidare och man har skapat integration genom de olika fördragen. Idén om en gemensam EU-identitet är ändå omstridd, främst för att medlemsländerna gick med i unionen av olika anledningar.(Agius 2006:169-170)

Agius skriver vidare att efter kalla kriget så hade de nordiska länderna svårt att marknadsföra den nordiska säkerhetsmodellen, eftersom de själva inte trodde på den och att den skulle vara tillämpningsbar i en bredare europeisk kontext. Samtidigt framhäver författaren om andra forskare som hävdade att det finns en likhet mellan nedmonteringen av den nordiska modellen och EU-medlemskapet, eftersom det skedde parallellt. Författaren påpekar även att i det nordiska samarbetet var Sverige ledaren men i EU var Sverige nu ”bara en elev”. (Agius 2006: 180)

Även Kazimierz Musiał skriver om att den nordiska relevansen inom den europeiska politiken minskade efter kalla kriget slut då Europa fick många nya stater och EU utvidgades. Detta gjorde att många ledare och politiker i de nordiska länderna blev oroliga för den position Norden tidigare haft, som en försvarare för global fred och säkerhet, skulle bli irrelevant. (Musiał 2009: 289)

Enligt Nils Andrén, professor inom säkerhetspolitik, har det nordiska samarbetet som finns idag formats av främst två orsaker. Dels för att försöka utnyttja de fördelar som finns i den gemensamma kulturen med liknande språk och miljö. Det gör att länderna kan skapa en ”större hemmamiljö” än vad varje enskilt land kan erbjuda. (Andrén 1996: 261)

Den andra orsaken är att vara ett alternativ, ett nordiskt alternativ, till internationella och europeiska lösningar inom internationella frågor. Andrén redogör vidare för Sveriges roll inom det tidigare nordiska samarbete och påpekar den som viktig, trots till exempel det misslyckade försöket till skandinavisk försvarsunion efter andra världskriget. På grund av sitt geografiska läge som mittpunkt i Norden, landets storlek samt den starka ekonomin har Sverige haft stor betydelse inom nordiska samarbeten. (Andrén 1996: 261)

4.4.1 Analys:

Sveriges identitet, som länge var präglad av neutralitetspolitiken och det faktum att man såg sig själv som en världsförbättrare, ändrades i samband med EU-inträdet.

Det som ovan nämnda författare skriver om att Norden tappade relevans i början av 2000-talet till följd av EU och att Sverige inte längre var i centrum kan i enlighet med konsekvenslogiken vara en förklarande orsak till varför man satsat på det nordiska försvarssamarbetet. Eftersom EU-medlemskapet gjorde att Norden tappade relevans är det rationellt för de nordiska länderna att försöka återskapa dess betydelse för att kunna driva igenom den politik de vill. För Sveriges del är det av vikt då man inom EU endast är en i mängden och som lär av andra, medan man inom Norden har en tydlig funktion och en betydande roll vilket gör att det är mer gynnsamt för Sverige att satsa på det. Det är också då tydligare varför Sverige var en del i att försöka återskapa Nordens betydelse i det internationella systemet, då det genom Norden ger Sverige en större chans att påverka beslut vilket är i Sveriges egenintresse och främjar dem.

Den identitet som Sverige haft, där neutraliteten har haft en stor prägel, blev i samband med inträdet i EU ändrad eftersom identitet och allianskap inte var helt kompatibla. Inom EU gjordes det försök att skapa en gemensam identitet mellan medlemmarna och försökte påvisa likheter som historia och kultur. Enligt lämplighetslogiken skapas identiteter genom socialisationsprocess där länderna lär känna varandra och även om EU försökte skapa detta var det för svensk del inte någonting som man lika enkelt kunde identifiera sig med eftersom det inte kom naturligt. Svårigheten var också att medlemsländerna inte hade samma syften

med att gå med i EU vilket gör att vissa av länderna inte alls är med i socialisationsprocessen vilket också kan vara en bidragande faktor till att länderna inte kände en tydlig samhörighet.

Att den nordiska relevansen minskade i början av 1990-talet kan också ha haft påverkan i det att man försökte återskapa relevansen inom internationell politik. Utifrån konsekvenslogiken kan det ses som ett försök till att skapa sig mer makt igen då det gynnar landet mer men det går även att dra paralleller till lämplighetslogiken. Då Norden ansågs som ett föredöme i kända länder i tredje världen och fred och när det försvagades kan det varit så att länderna ville att detta renommé skulle byggas upp igen eftersom det då blir lättare att faktiskt sprida dessa värderingar till andra.

Det som benämns inom konstruktivismen som en normativ rationalitet, att en aktör utför de handlingar som är förenligt med den identitet som en god aktör har, går det att göra kopplingar till här. Eftersom Sverige tillsammans med de andra nordiska länderna försöker att upprätthålla den identiteten genom att samarbeta för goda ändamål.

De aspekter som Andréén tar upp om kultur och språk är en viktig del för identifikationen och det faktum att Sverige kände mer samhörighet med de andra inom Norden på grund av just det tycks tyda på att konstruktivismens antagande om hur identiteter skapas är korrekt i detta fall.

4.5 Det nordiska försvarssamarbetet

4.5.1 Ett startskott för nordiskt försvarssamarbete?

2007 skrev den dåvarande svenska överbefälhavaren Håkan Syrén och den norska försvarschefen Sverre Diesen en gemensam debattartikel om gemensamt samarbete inom försvarsområdet mellan länderna. I artikeln stod det att länderna ska samarbeta inom militärt försvar vilket då gör gällande gemensamma inköp av materiel och deltagande i gemensamma övningar samt koordinera utbildningar tillsammans. Detta är en vidare utveckling av Nordic Battle Group, NBG, och en pådrivare för utveckling av försvarssamarbete inom EU och NATO. Syftet är också att andra nordiska länder ska delta i samarbetet för att stärka den nordiska kretsen. Detta sker på grund av att vi (Sverige och Norge) står inför nya tider som gör de gamla suveränitetsidéerna obsoleta vilket innebär att stater måste tänka i nya banor. De skriver att ett ökat internationell samarbete kommer att bli vanligare, och att ”detta gäller

särskilt för små och medelstora länder där flernationellt samarbete nu håller på att bli en förutsättning för att kunna upprätthålla ett försvar i långsiktig ekonomisk och operativ balans.” (Syrén & Diesen 2007)

Artikeln blev väl mottagen i båda länderna och även Finland ville delta i ett samarbete med Norge och Sverige. Sedan dess har ett samarbete inom försvarsområdet mellan de nordiska länderna utvecklats (Dalsjö 2010: 73-74). Samarbete sker idag inom flera områden som utrikespolitik, internationella insatser, försvarspolitiskt samarbete, samhällssäkerhet och försvarsmaterielsamarbete (Britz 2012:225).

4.5.2 Stoltenbergrapporten

En annan faktor i detta försvarssamarbete är den så kallade Stoltenbergrapporten. År 2008 tillsatte de nordiska utrikesministrarna en utredning för att analysera hur ett samarbete mellan länderna skulle kunna se ut. Utredningen leddes av den före detta norska utrikesministern Thorvald Stoltenberg, och resultat presenterades i en rapport där tretton förslag redogjordes. (Stoltenberg 2009: 5-6) Några av de förslag som presenterades var gemensamma satsningar på utbildning, övningar och försvarsmateriel (Stoltenberg 2009: 28)

Ett annat förslag är att inrätta gemensamt övervakningssystem som ska finnas i de nordiska haven. Genom att införa ett gemensamt system för detta kan man effektivisera både i resursanvändning men också skapa en tydlig helhetsbild av de hav som man inom Norden vill övervaka, Östersjön och Nordatlanten. För att kunna genomföra det övervakningssystemet vill man bland annat öka luftövervakningen. (Stoltenberg 2009: 11-13)

4.5.3 Nordic Battle Group

NBG är en insatsstyrka under EU som ska vara beredd att skickas på uppdrag inom tio dagar vid en konflikt. Grunden till detta samarbete presenteras i regeringens proposition från 2004. I propositionen skriver regeringen att de vill att Sverige ska delta i den insatsstyrka som planeras inom EU. Eftersom Sverige ska utveckla försvarets förmåga samt för att vara en del av EU:s utveckling av internationella insatser och kunna bidra till fredsbevarande operationer.

(Prop. 2004/5:5:69) Det är utifrån detta NBG kom att skapas. Vidare står det i propositionen att Sverige ska utveckla styrkan främst tillsammans med Finland och att eventuella samarbeten med andra länder ska tas upp till betänkande mellan Sverige och Finland men att det i så fall måste finnas ”långsiktiga säkerhetspolitiska planer för samarbetet.” (Prop. 2004/5:5:72)

2005 presenterades den nordiska snabbinsatsstyrkan, efter ett nordiskt ministermöte, där förutom Sverige och Finland även Norge och Estland skulle delta. (Sveriges Television 2005) NBG har sedan dess kommit att utvecklas och innehålla fler länder med Sverige som ansvarig nation för insatserna. Det har tidigare varit i bruk 2008 och 2011, och 2015 är nästa gång som den nordiska insatsstyrkan ska vara beredd. (Regeringen 2007)

4.5.4 Nordefco

Nordic defence cooperation, Nordefco, är en nordisk försvarsorganisation som bildades år 2009 och syftar till att stärka medlemsländernas försvar men även att utbilda inom försvaret och för att kunna delta i internationella fredsfrämjande insatser. Områden som organisationen ska agera inom är policy, insatser och förmågor. (Regeringen 2010, Nordefco) På grund av de nedskärningar som skett på försvarsbudgeterna inom de europeiska länderna har det medfört att samarbete mellan länder har blivit aktuellt för att lyckas upprätthålla grundläggande försvarsförmåga och hitta hållbara ekonomiska lösningar. Ett sådant samarbete har realiserats i form av Nordefco. (Försvarsmakten) Nordefco kom att ersätta tidigare samarbeten Nordsup, Nordcaps och Nordac eftersom de nordiska länderna ville ha ett samarbete som var enhetligt och kunde sätta ramarna för hur ett samarbete mellan länderna skulle kunna se ut. (Britz 2012: 247)

Statsvetarna Arita Holmberg och Robert Dalsjö skriver att NBG och Nordefco har haft en stor inverkan på det samarbete som finns idag mellan de nordiska länderna och att från svensk sida sågs det som en möjlig ”katalysator” för att utveckla samarbetet mellan både nordiska och de baltiska länderna ännu mer. Satsningen på samarbeten har även medfört en förändring inom det svenska försvaret. (Holmberg 2010: 141, Dalsjö 2010:69)

4.5.5 Proposition ”Ett användbart försvar”

År 2009 presenterade regeringen en proposition där de redogör för hur de anser att försvaret ska komma att utvecklas under den närmaste tiden. I propositionen finns det en tydlig redogörelse för hur det nordiska samarbetet ska utvecklas. Det är i denna proposition som solidaritetsförklaringen presenteras, där det är skrivet att Sverige ska försvara sig själva och sin egen säkerhet men det ska även inkludera andra länder, främst inom närområdet, vilket inkluderar de nordiska länderna och baltstaterna. Solidaritetsförklaringen åsyftar även EU. Detta eftersom ett hot mot något av dessa länder också kan innebära ett hot mot Sveriges säkerhet. Genom samarbete kan hot övervinnas innan det blir reella faror. Samarbetet inom Norden ska ökas ytterligare då länderna delar samma värderingar vilket kan bidra till en säkrare och en mer stabil värld. (Prop. 2008/09:140:8-9)

Eftersom Norden har ungefär samma förutsättningar inom det säkerhetspolitiska området ter det sig naturligt att samarbeta och dessutom kunna finna gemensamma lösningar på de hot som finns idag. Det nordiska samarbetet ska ses som ett komplement och utveckling av det samarbete som finns inom andra samverkansområden som EU och NATO (PFF) (Prop. 2008/09:140:16). Mellan de nordiska länderna finns det en ”stark värdegemenskap” (Prop. 2008/09:140:26) Syftet är också att använda de resurser som finns, utöka militären för att gemensamt kunna göra den bättre och mer effektiv. Intentionen är att skapa en större säkerhet inom det geografiska området och att skapa ett kollektivt ansvar för säkerheten inom regionen. (prop. 2008/09:140:26) Även om det inte finns ett överhängande hot mot Sverige om en attack är det ändå allvarligt med ett land i närområdet som uppvisar en sådan respektlöshet mot grannländernas suveränitet och invaderat dem. (prop. 2008/09:140:28) Regeringen skriver att de inte ser några gränser för hur samarbetena kan utvecklas så länge de förslag som presenteras är ändamålsenliga och att samarbetet inte inskränker på nationell självbestämmanderätt. Det är även viktigt att inte betrakta samarbetet som fristående utan sett som ett komplement till EU och NATO. (prop. 2008/09:140:32)

4.5.6 Analys:

I debattartikeln som de förra försvarshefarna i Norge och Sverige (ÖB) så fokuserar de mycket på att små stater måste samarbeta för att kunna ha ett starkt försvar och kunna hålla en balans vilket går att dra kopplingar till realismen som lägger stor vikt vid det. Utifrån det kan

man göra slutsatsen att försvaret handlar utifrån sitt egenintresse och det som gynnar landet mest.

Holmberg och Dalsjö skriver att samarbetena Nordefco och NBG har haft en stor utveckling av hur det nordiska försvarssamarbetet kom att utvecklas. Eftersom det faktiskt genomfördes reella försvarsinsatser där länderna fick samarbeta med varandra och det gjorde att det blev lättare för länderna att fortsätta utvecklas med varandra. Den realistiska konsekvenslogiken kan kopplas till detta eftersom Sverige handlat i linje med det som man tjänar mest på. Då Sveriges försvar har saknat resurser har det gjort att det inte varit tillräckligt utrustat men genom de här samarbetena har Sverige kunnat stärka och utveckla sitt försvar genom att dela på kostnader med de andra länderna och framför allt haft utbildningar och övningar tillsammans. Vilket också gjort att kostnaderna kunnat sänkas ytterligare men även ökat kunskap och gett en bredare kompetens. Genom att samarbeta stärker man även det territoriella försvaret vilket gör att det blir mer säkerhet för Sverige än om man varit själv.

Att Sverige varit ramnation inom NBG är också incitament eftersom det gör att Sverige får större möjlighet att bestämma hur insatsgruppen ska styras vilket ligger i Sveriges egenintresse. Genom dessa samarbeten har Sverige även kunnat öka sin säkerhet vilket är ett aspekt som är maximerar Sveriges nytta.

Som försvarsmakten skriver har ekonomin varit ett stort problem för Europas länder och det har därmed påverkat deras försvar. Vilket gör att det för Sveriges del är fördelaktigt med samarbete då de stärker det egna försvaret och det är även större och mer utrustat i jämförelse med andra länder, vilket enligt realismen är bättre då man utgör ett större hot eftersom man tar upp mer makt inom det internationella systemet och det kan då verka som avskräckande gentemot andra.

I regeringens proposition går det att göra kopplingar till realismen då de i propositionen fokuserar mycket på säkerhet och hur Sverige genom samverkan ska kunna möta hot mot landet. De målar också upp en fiende i form av Ryssland som man ska försöka skydda sig ifrån. På grund av detta kan man göra kopplingen att då det finns ett reellt hot som riskerar säkerheten är det i Sveriges egenintresse att samarbeta med andra mot hotet och utfästa solidaritet till andra länder för att på det sättet skapa skydd till sig själv ifrån andra länder.

I regeringens proposition skriver de också om att det finns en värdegemenskap inom Norden och att det är värt att ta tillvara på. De påpekar även att länderna har samma värderingar vilket gör att de genom samarbete kan öka säkerheten i världen vilket kan kopplas till lämplighetslogiken och att det är viktigt med gemensamma värderingar och normer och att det är av vikt vid samarbetsingående.

Enligt konstruktivismen är anarki vad stater gör av det, vilket det i detta sammanhang går att koppla till det hot från Ryssland som målas i propositionen att det är hur Sverige valt att tolka hotet då och har egentligen kanske skapat det själva eftersom Sverige inte fått några egentliga hot riktade mot sig från Ryssland.

4.6 Allmänhetens åsikter

Det finns ett gott renommé angående nordiskt samarbete vilket gör att invånarna i de nordiska länderna gärna stödjer det, det är också enkelt för den sittande regeringen att föreslå sådana förslag eftersom det är lättare att få sin politik genomförd (Britz 2012:233). Allmänhetens åsikter har också en påverkan på hur beslutsfattare väljer att fatta sina beslut (Bjereld & Möller 2010:379).

En undersökning som gjordes 2014 i Danmark, Finland och Sverige visade att ungefär hälften av de tillfrågade kan tänka sig ett samarbete med de nordiska länderna jämfört med en tredjedel som vill ha ett samarbete med EU. (Europaportalen 2014) Resultatet av denna undersökning visar på att det finns ett stort stöd bland invånarna i de nordiska länderna för ett samarbete inom försvarsområdet.

4.6.1 Analys:

Att det finns en positiv inställning hos det svenska folket gör att det är enklare för beslutsfattarna i Sverige att satsa på det nordiska försvarssamarbetet, precis som Britz skriver är det mer fördelaktigt för dem att faktiskt föreslå sådana förslag vilket då kan tolkas som ett beslut som ligger i Sveriges egenintresse vilket är i linje med konsekvenslogiken. Att en tredjedel av svenskarna vill fortsätta utveckla samarbete med de nordiska länderna är incitament för regeringen då de själva anser att det är beslut som gynnar landet, samt att det är uppskattat hos allmänheten, eftersom allmänhetens åsikter in gällande hur aktörer fattar beslut och det är därför mer rationellt att fatta beslut som är uppskattade hos dem.

Då det visar sig att hälften av svenskarna kan tänka sig ett samarbete med de andra nordiska länderna inom fler områden jämfört med en tredjedel som kan tänka sig samarbete

med EU-länder kan tyda på att det som lämplighetslogiken och konstruktivismen säger att identiteten är viktigt. Eftersom de nordiska länderna har en historia som går långt tillbaka jämfört med EU kan det ha en viktig påverkan som gör att fler känner en trygghet för att utöka ett samarbete med Norden och att har samma normer och värderingar vilket är viktigare än att vara med i samma union.

4.7 Ett hot från Ryssland?

Våren 2014 visar det sig att Ryssland har bedrivit spaning i Sverige då ett ryskt spaningsplan höll på att krocka med ett civilt plan på internationellt vatten mellan Sverige och Danmark. (Sveriges Television 2014) Samtidigt rapporterar Säpo att Ryssland har ökat sin spaning i Sverige och försöker komma åt hemlig information och värva personer för att få tag på sådan information. Säpo säger att detta, precis som de attackflygsövningar som skedde våren 2013 är tecken på krigsförberedelser från rysk sida. (Sveriges Radio 2014)

Regeringens proposition om hur det Svenska försvaret ska utvecklas från år 2013/14 har inte presenterats ännu men regeringen brukar basera sina förslag på Försvarsberedningens rapporter. I den rapport som presenterades från försvarsberedningen år 2013 står det att Ryssland rustar upp för att vara beredd på alla sorters hot från alla olika håll. De ser främst USA och NATO som de potentiella hoten och på grund av att NATO expanderar och satsar på militära robotar så ändras den ”strategiska balansen”. (Ds 2013:33:146)

Vidare står det att Ryssland försöker att skapa sig en stormaktsposition genom att öka sina militära tillgångar och anser framför allt att deras tillgång till kärnvapen kan gynna deras strävan till att återigen bli en stormakt. För Sveriges del är det oroväckande att det finns ett land som Ryssland med sådana ambitioner i sin närhet eftersom det påverkar landets säkerhet och det är ett faktum som vi (regeringen) måste ta ställning till. Även om det inte är stor chans att det skulle ske ett angrepp mot Sverige finns det risk för närområdet och hur det kan komma att bli i framtiden är svårt att avgöra vilket innebär att ett militärt angrepp mot Sverige inte helt kan avfärdas. (Ds 2013:33:221)

När Stoltenberg rapporten presenterades fick den kritik för att antyda att Ryssland skulle vara hot men något som man försökte tona ner. Malena Britz skriver att utvecklingen som skett i Ryssland, invasionen i Georgien, tycks, enligt realpolitiska faktorer, ha påskyndat utvecklingen av det nordiska samarbetet. (Britz 2012: 253-255)

4.7.1 Analys:

Utifrån det agerande som Ryssland påvisar, både i form av invasion mot Georgien också de orsaker som visar att Ryssland håller på att rusta upp sitt land för att både stå emot och möta militära konflikter, går det i enlighet med det som Britz skriver och kopplat till konsekvenslogiken att tolka att ovanstående händelser har varit en pådrivare för att Sverige ska satsa på det nordiska försvarssamarbetet. Då det finns ett hot finns det fler anledningar för att satsa på ett större försvar. Konsekvensen av att satsa och utveckla det nordiska försvarssamarbetet i denna situation blir att de nordiska länderna tillsammans utgör ett större hot mot det andra landet, i detta fall då mot Ryssland. Det står att Sverige inte helt kan utesluta att det kan komma att ske ett anfall mot Sverige, i alla fall inte i framtiden. Dessutom är det osäkert vilka hot det finns mot närområdet. För Sveriges del är det därmed mer gynnsamt att fortskynda utvecklingen av det nordiska försvarssamarbetet än att stå ensamt mot de hot som finns mot Sverige. Dessutom är det viktigt att skydda det territoriella vilket blir enklare om länderna samarbetar. Det kan också tyda på att det som regeringen skrev i propositionen ”Ett användbart försvar” var sant om att det finns ett hot mot Sverige.

De värderingar som Sverige har i detta fall är att man ska vara beredd att försvara militära hot med militär styrka vilket är det som de andra nordiska länderna också anser, vilket är i linje med det som lämplighetslogiken säger är det viktiga för samarbete.

5 Slutsatser

5.1 Slutsatser

I uppsatsen har min ambition varit att försöka svara på min frågeställning om som vad kan förklara utvecklingen av det nordiska försvarssamarbetet utifrån ett svenskt perspektiv. Jag har tagit upp flera orsaker som kan ha bidragit till Sveriges satsningar på det nordiska försvarssamarbetet utifrån konsekvenslogiken med realistiska infallsvinklar och lämplighetslogiken med konstruktivistiska infallsvinklar. Teorierna erbjuder självklart inga absoluta sanningar och de kan inte i alla orsaker som jag tagit upp ge heltäckande förklaringar.

Utifrån konsekvenslogiken går det att förklara att det för Sveriges del haft svårigheter med att upprätthålla ett tillfredställande försvar och att det därför finns klara fördelar att samarbeta med de nordiska länderna inom försvarsarbetet eftersom det ger vinster i form av bland annat minskade kostnader, mer effektivitet, övningar som förstärker försvaret samt länderna tillsammans utgör större hot mot eventuella fiender. Det hot som finns riktat mot Sverige och Norden verkar i detta fall vara mest framträdande från Ryssland och utifrån empiri går det att göra tolkningar att det är på grund av just det hotet som man valt att satsa på ett försvarssamarbete. Eftersom det gynnar Sverige mer att samarbeta med de andra nordiska då de tillsammans bildar ett större territorium för Ryssland som skulle bli svårare att angripa.

NBG och framför allt Nordefco tycks ha haft en stor påverkan på varför samarbetet har utvecklats, då det har gett länderna en form att samarbeta utifrån vilket även kan hjälpa länderna fortsätta utveckla sina försvar. Det bidrar också till mer säkerhet för Sverige vilket är bättre för Sverige. För Sveriges del har Nordefco och NBG hjälpt till i utvecklingen att försvaret som drabbats av sämre kvalitet på grund nedskurna budgetar till följd av det ändrade fokuset inom säkerhetspolitik efter kalla krigets slut.

Efter kalla kriget så minskade den Norden relevans inom internationell politik och det går att tolka att Norden har försökt att återigen ta tillbaka sin position genom sitt samarbete. För Sverige är det gynnsamt då det visat att de ofta har haft en väldigt framträdande roll i nordiska samarbeten.

Utifrån lämplighetslogiken går det att tolka att det är på grund av att Norden är grannar och de delar en gemensam historia och har samarbetat under en lång tid som gör att de har genomgått en socialisationsprocess vilket gör att de har en liknande identitet och värdesätter samma värden och normer. Det kan därför utifrån en svensk aspekt anses mer lämpligt att samarbeta med de andra nordiska länderna eftersom de har samma värderingar och de kan därmed arbeta tillsammans för att försöka uppnå gemensamma mål, som att sprida demokratiska värden. I regeringens proposition från 2009 påpekar man vikten av att Norden har samma värderingar vilket kan bidra till att skapa en mer demokratisk och stabil värld vilket är i linje med det som konsekvenslogiken påvisar är det viktiga vid val om hur man ska agera.

Att det dessutom finns ett stöd hos den svenska befolkningen för det nordiska försvarssamarbetet kan betyda att det är fler som identifierar sig med Norden än med EU. Vad allmänheten anser har en påverkan på hur beslutsfattare agerar, och hur allmänheten identifierar sig och anser om det nordiska samarbetet är därför viktigt del i att förklara varför Sverige har valt att satsa på det nordiska försvarssamarbetet.

Även om teorierna ger olika förklaringar behöver det inte betyda att det är någon av dem som har det rätta svaret. Precis som nämnt i teoriavsnittet är det möjligt att beslutsfattare använder sig av båda handlingslogiker när de ska fatta beslut. Vilket gör att de orsaker som jag tagit upp kan vara en möjlig kombination av orsaker som kan förklara utvecklingen av det nordiska försvarssamarbetet utifrån ett svenskt perspektiv.

6 Referenser

Tryckta Källor:

- Agius, Christine (2006). *The social construction of Swedish neutrality: challenges to Swedish identity and sovereignty*. Manchester: Manchester University Press
- Andersson, Hans E. (2001). *Homo Nordicus?: om danska, norska och svenska tjänstemäns och förtroendevaldas identiteter*. Diss. Göteborg : Univ., 2001
- Andrén, Nils (1996). *Maktbalans och alliansfrihet: svensk utrikespolitik under 1900-talet*. 1. uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Andrén, Nils (2002). *Säkerhetspolitik: analyser och tillämpningar*. 2., [omarb.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Badersten, Björn & Gustavsson, Jakob (2010). *Vad är statsvetenskap?: om undran inför politiken*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Bring, Ove (2008). *Neutralitetens uppgång och fall: eller Den gemensamma säkerhetens historia*. Stockholm: Atlantis
- Britz, Malena "Ett oväntat uppsving för nordiskt säkerhetspolitiskt samarbete" i Doeser, Fredrik, Petersson, Magnus & Westberg, Jacob (red.) (2012). *Norden mellan stormakter och fredsförbund: nordiskt säkerhetspolitiskt samarbete i det gamla och nya Europa*. Stockholm: Santérus Academic Press
- Bjurner Anders "Ett UD-perspektiv på svensk säkerhetspolitisk förändring efter det kalla krigets slut" i Engelbrekt, Kjell & Jan Ångström (red.) (2010). *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen*. 1. uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Dalsjö, Robert "Från neutralitet till solidaritet: Omgestaltningen av Sveriges säkerhetspolitik det kalla kriget" i Engelbrekt, Kjell & Jan Ångström (red.) (2010). *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen*. 1. uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Demker, Marie "Idéer, normer, identitet och diskurer i utrikespolitiken" i Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie (red.) (2007). *Sverige i världen*. 1. uppl. Malmö: Gleerup

- Doeser Fredrik & Jacob Westberg ”Inledning” i Doeser, Fredrik, Petersson, Magnus & Westberg, Jacob (red.) (2012). Norden mellan stormakter och fredsförbund: nordiskt säkerhetspolitiskt samarbete i det gamla och nya Europa. Stockholm: Santérus Academic Press
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Holmberg, Arita ”Sverige och europeiseringen av försvarspolitiken” ” i Engelbrekt, Kjell & Ångström, Jan (red.) (2010). Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen. 1. uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Lundquist, Lennart (1993). Det vetenskapliga studiet av politik. Lund: Studentlitteratur
- March, James G. & Olsen, Johan P. (1989). Rediscovering institutions: the organizational basis of politics. New York: Free Press
- Mingst, Karen A. & Arreguín-Toft, Ivan M. (2011). Essentials of international relations. 5th ed. New York [etc.]: W. W. Norton & Co.
- Petersson, Magnus "Försvarstransformeringen efter kalla krigets slut: klassificering, förklaring, karakteristik" i Engelbrekt, Kjell & Ångström, Jan (red.) (2010). Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen. 1. uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Teorell, Jan & Svensson, Torsten (2007). Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Ångström, Jan ”Försvarsmaktens internationella insatser: i den svenska säkerhetens eller identitets tjänst?” i Engelbrekt, Kjell & Ångström, Jan (red.) (2010). Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen. 1. uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Elektroniska källor:

- Bjereld, Ulf & Ulrika Möller 2010 ”From nordic neutrals to post-neutrals europeans: differences in Finland's och Sweden's policy transformation” *Cooperation och conflict* vol. 45 nr. 4 s. 363-386 [Elektronisk] Tillgänglig: 2014-03-21
- Brommesson Douglas & Henrik Friberg Fernros 2013 ”The feasibility of an expanded regime on the use of force: the case of the responsibility to protect.”

- Journal of International Relations & Development. January 2013, Vol 16 Nr 1 s.138-166 [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.palgrave-journals.com/jird/journal/v16/n1/pdf/jird20129a.pdf> Hämtdatum 2014-05-15
- Ds 2013:33. ”Vägval i en globaliserad värld.” Försvarsberedningens rapport, Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/21/84/24/c9bf301b.pdf> Hämtdatum: 2014-05-12
- Engström & Haglund (2014) ”Fördjupat försvarssamarbete mellan Sverige och Finland” [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.folkochforsvar.se/index.php/debatt_reader/items/foerdjupat-foersvarssamarbete-mellan-sverige-och-finland.html Hämtdatum: 2014-05-18
- Europaportalen 2014, Europaportalen hemsida, ”Svenskar: Hellre ett nordiskt förbund än EU” [Elektronisk] Publicerad: 2014-04-03 Tillgänglig: <http://www.europaportalen.se/2014/04/svenskar-hellre-ett-nordiskt-forbund-eu> Hämtdatum: 2014-04-12
- Forsberg, Tuomas 2013 ”The rise of nordic defence cooperation: a return to regionalism?” International Affairs. September 2013, Vol 89, Nr 5, s. 1161-1181. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://onlinelibrary.wiley.com/store/10.1111/1468-2346.12065/asset/1468-2346.12065.pdf?v=1&t=hvdrbqv6&s=46050443a33b7bfe18fc2fffd80db017261703d> Hämtdatum: 2014-04-29
- Försvarsmakten, Försvarsmaktens hemsida, ”Internationelle insatser” Tillgänglig: <http://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/internationella-insatser/> Hämtdatum: 2014-05-07
- Helin, Jessica 2014, ”Sveriges reaktioner på krisen i Ukraina” [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.sakerhetspolitik.se/Arkiv/Omvarldsbevakning/2014/Sveriges-reaktioner-pa-krisen-i-Ukraina/> Hämtdatum: 2014-05-20
- Kihl Johan, Per-Egon Johansson & Dag Sundström, 2008 ”Sverige rubbar nordisk balans” Svenska dagbladet Brännpunkt 2008-08-10 [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/sverige-rubbar-nordisk-balans_1543987.svd Hämtdatum: 2014-04-17
- Musiał, Kazimierz 2009 ”Reconstructing nordic significance in Europe on the threshold of the 21st century.” Scandinavian Journal of history. September 2009, Vol. 34, Nr 3, s. 286-306. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=08498e26-ed3f-410e-86fa-eda227521431%40sessionmgr110&vid=2&hid=115> Hämtdatum: 2014-04-29

- Nordefco, Nordefcos hemsida ”The basics about Nordefco” Tillgänglig:
<http://www.nordefco.org/The-basics-about-NORDEFECO> Hämtdatum: 2014-05-13
- Prop 91/92:102. ”Totalförsvarets utveckling till och med budgetåret 1996/97 samt anslag för budgetåret 1992/93” [Elektronisk] Tillgänglig:
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Totalforsvarets-utveckling-til_GF03102/?text=true Hämtdatum: 2014-04-14
- Prop. 2004/05:5. ”Vårt framtida försvar” [Elektronisk] tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/03/04/63/7c2ac515.pdf> Hämtdatum: 2014-05-03
- Prop. 2008/09:140. ”Ett användbart försvar” [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/29/57/853ca644.pdf> Hämtdatum: 2014-04-14
- Regeringen 2007, Regeringens hemsida: ”The EU Battlegroup Concept and the Nordic Battlegroup” Publicerad: 2007-05-16 Tillgänglig:
<http://www.government.se/sb/d/9133/a/82276> Hämtdatum: 2014-05-08
- Regeringen 2010, Regeringen hemsida ” Nordefco - intensifierat samarbete”
 Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/11886/a/141669> Hämtdatum: 2014-05-04
- Rieker, Pernille 2004 ”Europeanization of Nordic Security: The European Union and the Changing Security Identities of the Nordic States.” Cooperation & Conflict. December 2004, Vol. 39, Nr 4, s.369-392 [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://cac.sagepub.com/content/39/4/369>
 Hämtdatum: 2014-05-02
- Risse, Thomas 2000 ”Let’s argue!: Communicative Action in World Politics.” International Organization. Winter 2000, Vol. 54, Nr 1, s. 1-39.
 [Elektronisk]. Tillgänglig:
<http://journals.cambridge.org/action/displayFulltext?type=1&fid=164788&jid=INO&volumeId=54&issueId=01&aid=164787&bodyId=&membershipNumber=&societyETOCSession=> Hämtdatum: 2014-05-02
- Skrivelse 2012/13:112. ”Nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete inklusive krisberedskap.” [Elektronisk] Tillgänglig:
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Nordiskt-utrikes--sakerhets--_H003112/?text=true
 Hämtdatum: 2014-04-01

- Stoltenberg 2009 ”NORDISK SAMARBEID OM UTENRIKS- OG SIKKERHETSPOLITIKK” [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/nordiskrapport.pdf>
Hämtdatum: 2014-05-20
- Sveriges Radio 2014, ”Säpo: Rysk aktivitet i Sverige krigsförberedande” [Elektronisk] 2014-04-07 Tillgänglig:
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5830857>
Hämtdatum: 2014-04-08
- Sveriges Television 2005, ”Nordisk snabbinsatsstyrka på gång” [Elektronisk]
Publicerad 2005-05-10 Tillgänglig:
<http://www.svt.se/nyheter/varlden/nordisk-snabbinsatsstyrka-pa-gang>
Hämtdatum: 2014-05-04
- Sveriges television 2014, ”Flygexpert: Mycket allvarlig incident” [Elektronisk]
Publicerad 2014-05-08 Tillgänglig:
<http://www.svt.se/nyheter/sverige/flygexpert-mycket-allvarlig-incident>
Hämtdatum: 2014-05-08
- Syrén Håkan & Sverre Diesen 2007, ”Nytt försvarssamarbete mellan Sverige och Norge” Dagens Nyheter Debatt 2007-08-30 [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.dn.se/debatt/nytt-forsvarssamarbete-mellan-sverige-och-norge/>
Hämtdatum 2014-04-22